

ДОЦІЛЬНІСТЬ РОЗМЕЖУВАННЯ ПОВІТРЯ НА АТМОСФЕРНЕ ТА ПОВІТРЯ У ПРИМІЩЕННІ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Дискусійним у теорії і практиці екологічного права України є правовий режим повітря. У стаття 1 Закону України «Про охорону атмосферного повітря» подано таке визначення атмосферного повітря: атмосферне повітря — життєво важливий компонент навколишнього природного середовища, який являє собою природну суміш газів, що знаходиться за межами жилих, виробничих та інших приміщень [1]. Надавши таке визначення, законодавець юридично закріпив два юридичних стани повітря. Перший — це стан атмосферного повітря як природного об'єкта, а отже, і об'єкта екологічного права, а другий — повітря у приміщеннях, що об'єктом екологічного права в Україні не визнається. Однак теоретичне обґрунтування необхідності такого розмежування викликає багато дискусій серед науковців. Дане питання досліджували такі вчені як: І. І. Каракаш, В. О. Юрескул, Н. Р. Кобецька, М. В. Краснова та деякі інші.

Неоднозначність поглядів щодо законодавчого підходу розмежування повітря на атмосферне і не атмосферне зумовлена перш за все тим, що повітря має свої особливі ознаки: як матеріальна субстанція воно знаходиться в стані постійного переміщення, турбулентного руху [2, с. 586]. Тобто повітря увесь час переміщується у просторі, в тому числі може переміщуватись з вулиці в приміщення, або з приміщень на вулицю відповідно. У такому разі постає питання: де починається атмосферне повітря, і коли повітря переходить в юридичний стан і атмосферного» або у юридичний стан «повітря у приміщенні»? Складність досліджуваного явища полягає ще й в тому⁷, що ми не можемо чітко розмежувати ні просторово, ні темпорально, з якого конкретного місця, чи з якого конкретного моменту в часі атмосферне повітря стає повітрям в приміщенні і навпаки. Законодавством також не визначено такої просторової і часової межі, а отже, не врегульовано дане питання.

З вищевикладеного логічно випливає ще одне питання: чи є необхідним закріплення подвійного юридичного режиму повітря? На нашу думку це недоцільно і необхідно встановити єдиний правовий режим — режим природного об'єкта, і для атмосферного повітря, і для повітря у приміщеннях. Така позиція прослідковується і в законодавстві деяких зарубіжних країн, зокрема: Велика Британія та Північна Ірландія, Республіка Молдова, Киргизька Республіка. [3, с. 251, 252]. В обґрунтування цього слід зазначити наступне.

Важливими ознаками природних об'єктів є їх природне походження, взаємозв'язок з природною екосистемою та виконання функцій життєзабезпечення [2, с. 89]. Усі ці ознаки наявні і у атмосферного повітря, яке визнано природним об'єктом, і у повітря в приміщеннях, яке, згідно законодавства України, таким не є. Розглянемо більш детально.

Перша ознака — природне походження. Повітря створено природою, а не людиною, де б воно не знаходилося. І хоча внаслідок діяльності або життєдіяльності людини воно зазнає змін (мова йде про забруднення повітря, зміну температури повітря внаслідок антропогенного впливу людини тощо), проте, таких змін воно може зазнати будь-де, незалежно від місцезнаходження повітряних мас. Так, на вулиці воно може забруднюватись вихлопними газами, викидами заводів тощо, у приміщенні — токсичними речовинами, парами хімікатів на виробництві та ін.

Стосовно взаємозв'язку з природною екосистемою, яка є другою ознакою природного об'єкта, можна зазначити таке. Здійснюючи свій природний рух, що відповідає об'єктивно встановленим законам фізики, одні і ті ж повітряні маси можуть опинитися в різних місцях, в приміщенні чи поза ним, при чому вони можуть перебувати в цих просторових межах різні проміжки часу, дуже маленькі або навпаки — досить тривалі, які, до того ж, неможливо або досить важко встановити. Наприклад, зараз повітря знаходиться в приміщенні, а вже через секунду, після того як ми відкриємо квартиру, відбудеться його рух і воно опиниться на вулиці, а ще через кілька секунд воно може опинитися в іншому приміщенні. І так весь час. Повітря є всюдисущою субстанцією, воно заповнює весь простір, і об'єднує навколишнє природне середовище і штучний світ, створений людиною. Саме тому, на наш погляд, повітря зберігає зв'язок з природною екосистемою незалежно від часу і простору його перебування.

Третя ознака — виконання функцій життєзабезпечення. Цю функцію виконує як атмосферне повітря, так і повітря у приміщенні, залежно від того, де в конкретний момент знаходяться споживачі даного ресурсу. Люди, тварини, рослини безперервно і всюди споживають повітря для забезпечення свого існування. Повітря — це те, без чого життя не може існувати більше кількох хвилин. Тому третя ознака, як і попередні дві, однозначно притаманна і атмосферному повітрю, і повітрю у приміщеннях.

Отже, зважаючи на специфічні властивості і ознаки повітря як природного явища, вважаємо, що повітря слід розглядати як єдиний, природний об'єкт, що об'єднує навколишнє природне середовище і штучний світ створений людиною, а тому не існує потреби в законодавчому розмежуванні атмосферного повітря і повітря в приміщеннях.

С и н о і с використаних джерел

1. Про охорону атмосферного повітря : Закон України від 16 жовт, 1992 р. ■№ 2707—ХІІ // Голос України. — 1992, — 17 листоп.
2. Екологічне право України : підруч, для студентів вищ, навч. закл, / за ред. І. І. Каракаша. — Одеса: Фенікс, 2012, — 788 с.
3. Юроекул В. О. Забезпечення безпеки повітря як об'єкт еколого-правово- го регулювання // Часопис Київського університету права. — 2015. — ,№ 4. — С. 251-254.

Науковий керівник: к. ю. н., доцент Юрескул. В. О.